

Nº 5/1947.

FINANS- och EKONOMIUTSKOTTETS betänkande ⁶⁴⁸
Nº 5/1947 i anledning av landskapsnämndens fram-
ställning till Ålands landsting med förslag an-
gående tillägg till den ordinarie inkomst- och
utgiftsstaten för landskapet Åland under år 1947.

Jämlikt bestämmelsen i 27 § av gällande landstingsordning har till
finans- och ekonomiutskottets utlåtande hänskjutits landskapsnämndens
förslag om tilläggsbudget till den ordinarie inkomst- och utgiftsstaten
för landskapet under år 1947.

I förberört avseende får utskottet värdsamt framhålla, att utskottet
skred till sin första behandling av nämnda förslag den 21 innevarande
februari. Men när utskottet beträffande arbetarbostäderna å de staten
tillhöriga, till landskapets nyttjanderätt överlåtna jordegendomarna an-
såg nödvändigt att å ort och ställe besiktiga desamma, främst i syfte att
få utrönt möjligheterna för användning av helst en del av virket från de
gamla bostäderna för de påtänkta nya bostädernas uppförande, uppsköts
ärendets behandling till denna dag.

Vid ärendets behandling har utskottet funnit det mest ändamålsenligt
att granska och avgiva utlåtande i anledning av de föreslagna anslagen i
den ordning de upptagits i landskapsnämndens förevarande framställning.

B. Utgift.

EGENTLIGA UTGIFTER.

Sjätte huvudtiteln.

III. Jordbruket och dess binäringar.

10. Småbrukarsammanslutningar för anskaffning av lantbruksmaskiner.

Det i rikets budget upptagna anslaget 20 miljoner mark till understöd
för nämnda anskaffning skulle, om man ville taga i beräkning den övliga
hundrededelen ag motsvarande riksanslag, beräta till landskapet till
200.000 mark, men torde måhända försiktighet härvidlag erfordras, varför
utskottet föreslår godkännande av landskapsnämndens förslag om 100.000
mark.

KAPITALUTGIFTER.

Elfte huvudtiteln.

Icke inkomstbringande kapitalutgifter.

IV. Hälso- och sjukvården.

1. Ombyggnad av Ålands allmänna sjukhus' huvudbyggnad. Efter noggrann
motivering föreslog utskottet i sitt betänkande Nº 13/1945 av den 12 sep-
tember 1945, att landskapsnämndens förslag om ett reservationsanslag,
stort 500.000 mark, för tillbyggnad av Ålands allmänna sjukhus huvud-
byggnad skulle bifallas. Och beslöt landstinget även godkänna denna post

den 14 september 1945, emedan ifrågavarande tillbyggnad ansågs ofrånkomlig under rådande förhållanden.

På grund av den utredning landskapsnämnden i förevarande avseende framlagt, finner utskottet det vara nödvändigt att föreslå godkännande av anslaget för ändamålet om 800.000 mark.

VI. Kommunikationerna.

3. Ordnandet av menförestrafiken till Eckerö. I den andra tilläggsbudgeten för år 1946 beviljade landstinget för ändamålet ett engångsslag om 800.000 mark. Och vid innevarande session beviljades vid godkännandet av en tredje tilläggsbudget ett belopp av 92.556 mark. Av orsaken som i landskapsnämndens ifrågavarande framställning anföres, erfordrades yttermera ett tillägg, stort 600.000 mark, för samma ändamål.

Då landskapsnämnden anmäler, att arbetet i fråga i dagarna avslutats och kostnaderna stigit till avsevärt högre belopp än landskapsnämnden beräknat, bör väl anslagsbeloppet godkännas. Men utskottet kan härvid icke underlåta att framhålla det anmärkningsvärda däri, att kostnader för arbetet blivit överhövan höga och bort kunna bli mindre, om blott noggrannare kalkyler blivit verkställda före det anslag begärts för ordnandet av denna menförestrafik, som dock torde böra betraktas såsom provisorium i avvaktan på den blivande bron över Marsund.

VII. Anslag för av landskapet disponerad statsegendom.

4. Till inrättande av en mindre reparationsverkstad. Under remissbatten framhöll en talare, att landskapsnämnden såg väl optimistiskt i frågan om egen reparationsverkstad. Visserligen ingick i landskapsnämndens framställning en kalkyl, men talaren hade även uppgjort en sådan som slutade på en summa av 897.000 mark per år tillsvidare. Landskapsnämnden ansåg, att en egen verkstad skulle garantera ett gott arbete, talaren var ej övertygad om riktigheten av detta resonemang. Att såsom lantrådet framhållit, landskapets vägingeniör, som rekommenderat den landskapsnämnden föreslagna verkstaden, skulle hava överuppsikten över verkstaden, ansåg samme talare, att man då ej vunnit synnerligen mycket i fråga om tillsynen av vägarbetena. Talaren höll det därför bäst att landskapsnämnden uppgjorde kontrakt om reparationerna med någon verkstad. Tvenne andra talare framhöll även, att en egen verkstad bleve en oerhålligt dyr anläggning, ty redan anskaffning av en svarv skulle kosta 1 miljon mark. Den ene av nämnda talare föreslog därjämte, att landskapsnämnden skulle i frågan underhandla med Ålands andelsslakteri, som på sin sida hade en bilverkstad för sin räkning.

Utskottet har egnat förevarande anslagsfråga noggrann uppmärksamhet.

Vid granskningen av landskapsnämndens motivering har utskottet funnit, att landskapsnämnden icke förebragt utredning därom, att landskapsnämnden utverkat statsrådets tillstånd att inrätta ifrågavarande reparationsverkstad i samband med landskapsnämndens garage i bottenvåningen av Ålands sjöfartsläroverks byggnad. Efter vad utskottet erfarit har så ej skett, lika litet som att landskapsnämnden utverkat nämnda tillstånd för garaget och den privata snickarverkstad, som tidigare, före garagets placering där, inrymts i denna bottenvåning. I nämnt avseende nödgas utskottet framhålla, hurusom Ålandsdelegationen i sitt utlåtande av den 14 maj 1937 med anledning av landstingets framställning om ett extraordinarie statsbidrag till uppförande av en ny byggnad för högre navigationsskolan i Mariehamn - numera Ålands sjöfartsläroverk - framhållit bl.a., varom ej nu är fråga, att med tillämpning av den grundsats, som i överenskommelseförordningen av den 27 juni 1924 angående ordnandet av undervisningsväsendet i landskapet Åland beträffande samlyceets och navigationsskolans hus kommit till uttryck, skulle den blivande av staten bekostade skolbyggnaden bli statens tillhörighet, men mot underhållsskyldighet stå till landskapets för fogande, så länge byggnaden användes för sjöfartsläroverkets behov. Och delegationen ansåg det vara självklart, att landskapsmyndigheterna icke äro berättigade att utnyttja det nya skolhuset för annat än det ändamål, för vilket statsmedlen beviljats. Ytterligare vidhandengav utlåtandet, att statsverket kunde uppställa ett uttryckligt villkor därom, att skolbyggnaden icke finge utan statsverkets samtycke användas för annat ändamål än det med understödet avsedda. Ålandsdelegationens beslut blev av Presidenten stadfäst den 29 oktober 1937. Och i handels- och industriministeriets verkställighetsbeslut i ärendet av den 4 november sagda år föreskrevs bl.a. att bestämmelserna i 12 § av ovan nämnda överenskommelseförordning skola lända till efterrättelse även med avseende å navigationsskolans nya hus, d.v.s. detta statens hus överläts till landskapets disposition att för sjöfartsläroverk användas.

På grund av den utredning, utskottet här ovan presterat, framgår otvetydigt, att landskapsnämnden icke kan inrätta ifrågakomna reparationsverkstad i sjöfartsläroverkets bottenvåning, såvida landskapsnämnden icke utverkat eller utverkar särskilt tillstånd härtill av statsrådet.

Beträffande inrättandet av en egen reparationsverkstad för landskapets vägmaskiner och andra maskiner, sådan som landskapsnämnden tänkt sig den, är utskottet enhälligt av den uppfattning, att förslaget icke är framkomligt. Ty kostnaderna för denna mindre verkstad torde med all sannolikhet bli större än de beräknade och enbart mindre reparationer kunde där ut-

föras, medan större sådana dock måste utföras på en större verkstad. Landskapets bilpark är jämförelsevis liten för egen verkstad, kunde landskapet lämpligast anställa någon yrkeskunnig person, som skulle se till, att bilarna hållas i skick och att denne hade till förfogande verktyg för små reparationer, varigenom landskapets chaufförer kunde utföra smärre reparationer under nämnde yrkeskunnige persons övervakning. På grund härav anser utskottet att frågan om ifrågavarande verkstad bör lämnas därhän, till dess att landstinget på framställning av landskapets nämnden besluter inrätta en fullständig maskinverkstad med nytt garage. Men under tiden kunde landskapsnämnden underhandla t.ex. med Ålands delsslakteri, som planerar en bilverkstad för sin räkning och träffa enskommelse med detta företag eller ock uppgöra kontrakt om reparationer med någon redan existerande verkstad. Och bör landskapsnämnden sända om nämnda yrkeskunnige person och handverktygen.

VII. Anslag för av landskapet disponerad statsegendom.

1. Till nya arbetarbostäder. Utskottet framhöll i sitt betänkande Nr 19/1946, i anledning av landskapsrevisorernas redogörelse för granskningen av landskapets räkenskaper för år 1945 samt av den ekonomiska valtingen under samma år, beträffande arbetarbostädernas dåliga tillstånd att lantrådet under remissdebatten förklarat, att landskapsnämnden år 1949 gjort anmärkningar om arbetarbostäderna på Kastelholm och Haga vilka kungsgårdars arrendatorer då lovat bygga om och förbättra dessa. På grund härav och då under krigsåren stor materialbrist var och alltså ännu var rådande, ansåg utskottet, att något annat uttalande i föreliggande avseende ej erfordrades, än att landskapsnämnden, så snart det blott bleve möjligt, måtte tillse att dessa bostäder på landskapets och statens lägenheter skulle försättas i gott stånd, samt att över av desamma bleve möjligast effektiv. Vid behandlingen av utskottets betänkande blev nämnda uttalande enhälligt godkänt av Landstinget.

Såsom i det föregående nämnts har utskottets ledamöter besiktigt arbetarbostäderna på statens, till landskapets disposition överlämnade egendomar. Denna avsyning verkställdes på Kastelholms, Haga och Grelsby kungsgårdar - Bomarsunds f.d. fästningsområde medhans ej - senaste den 22 innevarande februari med biträde av sakkunniga, landstingsmedlemmar Viktor Arvidsson och landskapets byggnadsinstruktör Walter Danielsson vilka sistnämnda även kallats att närvara vid detta utskottets sammanträde. Vid synen konstaterades, att alla nämnda gårdar borde få bättre arbetarbostäder. Behovet härav är störst på Kastelholm. En bostad i stugubyggnaden för dekan på Haga borde så snart som möjligt ersättas

en ny byggnad, medan den s.k. skolbyggnaden på Haga, inrymmande fyra familjer, kunde tillsvideare användas. På Grelsby befanns arbetarbostaden den s.k. lilla villan illa underhållen, men åtgärd om dess istandsättande måste tillsvideare anstå, då arrendatorn ålåg skyldigheten att i år uppföra ny stallbyggnad. Beträffande Bomarsund upplyste Herr Danielsson, att då stallbyggnaden, vilken inrymde bostad även för en stallkarl och ägdes av arrendatorn, måste rivas i år och ny sådan uppföras, erfordrades en ny bostadsbyggnad även där.

På förfrågan meddelade Herr Danielsson att ingen arbetarbostad var så dålig att den icke kunde göras beboelig, men dessa bostäder voro icke bostadshygieniskt tidsenliga. Åtgärder för bättre bostäder borde allra först vidtagas på Kastelholm, men även på Haga och Bomarsund i det avseende i föregående stycke nämnts. Vidare framhöll Herr Danielsson, att det för närvarande var omöjligt att bygga med virke från landskapets skogar, då byggnadstillstånd ej kunde erhållas. Dessutom var det i år omöjligt att hinna hugga lämpligt virke, då vintern var så långt framskriden. Redan i år borde byggas minst två bostäder på Kastelholm, en på Bomarsund och i minsten på Haga med gammalt virke, som fanns på gården. Han ansåg dessutom, att ifrågakomna monteringsfärdiga hus väl kunde användas. Sådana hus hade funnits redan mer än 20 år och visat sig hållbara. Utskottet har i förevarande fråga beaktat såväl de uttalanden, som under remissdebatten framförts, som ock vad i saken för öfrigt blivit utrett. Och utskottet, liksom även Herr Arvidsson, har funnit, att det vore lyckligare om landskapet kunde bygga arbetarbostäderna med virke från landskapets skogar eller gammalt sådant. Bostäderna borde byggas enhetligt och med beaktande av åländskt byggnadssätt. Men på grund av det trängande behovet av att åtminstone fyra bostäder uppfördes redan innevarande år, kunde det väl försvaras att för tre av dessa inköpa monteringsfärdiga hus. Men framdeles borde stockbyggnader uppföras. Och om i år två monteringsfärdiga hus byggdes på Kastelholm, kunde därefter den där befintliga kasärnaktiga arbetarbostaden delvis rivas och dess därigenom lediga virke användas för en ny byggnad. Utskottet har förtydligat enas om och föreslå, att redan innevarande år skola inköpas och iordningsställas två monteringsfärdiga hus på Kastelholm och ett på Bomarsund ävensom uppföras en nybyggnad på Haga av på gården befintligt virke om två rum och kök samt möjlighet att senare inreda vindsrum enligt av byggnadsinstruktören uppgjord och utskottet företedd ritning. Dock borde framdeles behövliga arbetarbostäder uppföras med ledigblivit virke och sådant från landskapets skogar. Anslaget för nämnda byggnader har av utskottet beräknats till 1.800.000 mark, vilket anslag, för det fall att nuifrågakomna byggnader tilläventyrs icke kunde bli färdiga under detta år, borde i budgeten antecknas som reservations-

anslag.

Med hänsikt till här ovan framhållna sakförhållanden får utskottet
vördsamt föreslå,

att Landstinget måtte fastställa nedanintagna försl
om tillägg till den ordinarie inkomst- och utgiftsstat
för landskapet Åland under år 1947 samt

att Landstinget måtte bemyndiga landskapsnämnden att
upptaga för denna utgiftsstats förverkligande erforder
lån.

F ö r s l a g

angående

tillägg till den ordinarie inkomst- och utgiftsstaten för landskapet
Åland under år 1947.

Kap.mom.

A. INKOMST.

KAPITALINKOMSTER.

Första avdelningen.

I. 3. Lån 4.550.000:- 3.300.

Summa inkomster Mk. 4.550.000:- 3.300.

B. UTGIFT.

EGENTLIGA UTGIFTER.

Sjätte huvudtiteln.

III. Jordbruket och dess binäringar.

10. Småbrukarsammanslutningar för anskaffning av lant-
bruksmaskiner 100.000:-

KAPITALUTGIFTER.

Elfte huvudtiteln.

Icke inkomstbringande kapitalutgifter.

IV. Hälso- och sjukvården.

1. Ombyggnad av Ålands allmänna sjukhus' huvud-
byggnad 800.000:-

VI. Kommunikationerna.

3. Ordnandet av menförestrafiken till
Eckerö 600.000:-

4. Till inrättandet av en mindre reparation
tionsverkstad 800.000:- avböjt

Anslag för av landskapet disponerad statsegendom.

1. Till nya arbetarbostäder (reserva-
tionsanslag) 2.250.000:- 1.800.000:-

Summa utgifter Mk. 4.550.000:- 3.300.000:-

Mariehamn den 24 februari 1947.

På finans- och ekonomiutskottets vägnar:

Paul E. Paulson
Paul E. Paulson.

Werner W:son Becker
Werner W:son Becker.

I ärendets behandling hava deltagit ordföranden Paulson (delvis) vice-
ordföranden Blomroos, samt ledamöterna Manselin, Albert Jansson och Ber-
tell ävensom suppleanten Nordman (delvis).